

جهان های اجتماعی (جوامع): با همدیگر متفاوت اند... علت تفاوت میان جهان های اجتماعی؛ به انسان هایی که در آن جوامع زندگی می کنند؛ مربوط می شود.

دلیل اینکه یک جهان اجتماعی با جهان اجتماعی دیگر متفاوت است؛ این است که انسانهای آن جهان های اجتماعی با همدیگر متفاوتند.

حتی دلیل اینکه یک جامعه؛ خودش هم در طول تاریخ تغییرات اساسی می یابد به این دلیل است که در طول تاریخ؛ انسان های جدیدی پا به عرصه یک جامعه می گذارند و آنرا تغییر می دهند.

این در حالیست که زندگی سایر موجودات زنده اینگونه نیست.. بعنوان مثال؛ زنبور عسل برای هزاران سال است که زندگی جمعی یکسانی دارد و زندگی زنبورهای عسل در هر نقطه از جهان تقریباً شبیه همدیگر است.

انسان بر خلاف سایر موجودات زنده؛ منفعل و پذیرنده نیست، بلکه کنشگری فعال و تأثیرگذار است. بنابراین انسان آگاه و خلاق در هر نقطه از جهان؛ جهان های اجتماعی متنوعی پدید می آورد. از آنجاییکه آگاهی و معرفت (دانش) انسانها و همچنین اراده و خواست انسانها در نقاط مختلف جهان؛ متفاوت است. لذا این تنوع آگاهی و معرفت و همچنین تنوع اراده و اختیار انسانها؛ سبب پیدایش جهان های اجتماعی مختلف می شود.

نکته اول: جهان های اجتماعی (جوامع و کشورها) با هم متفاوت هستند. دلیل این تفاوت به تفاوت انسانهای آن جوامع بر می گردد. و دلیل اصلی تفاوت میان انسانها نیز به تفاوت در آگاهی، معرفت (دانش)، اراده و اختیار (خواست) آنها بر می گردد.

بنابراین: تنوع آگاهی، معرفت، اراده و اختیار انسانها منجر به شکل گیری جهان های اجتماعی (جوامع و کشورها) مختلف می شود.

انواع تغییرات در جهان های اجتماعی:

الف) تغییرات سطحی ب) تغییرات عمیق

الف) تغییرات سطحی: تغییراتی که در لایه های سطحی (ویژگی های عَرَضی) جهان اجتماعی رخ می دهد؛ یعنی تغییراتی که در هنجارها و نمادهای اجتماعی رخ می دهد... تغییرات سطحی از نوع تغییراتی است که در **درون** یک جهان اجتماعی اتفاق می افتد و اینگونه تغییرات به هیچ وجه موجب تغییر هویت جهان اجتماعی؛ نمی شوند.

مثال از تغییرات سطحی: تغییر در تعداد جمعیت/ تغییر در زبان و لهجه مردم/ تغییر در وضعیت اقتصادی/ تغییر در شیوه پوشش

ب) تغییرات عمیق: تغییراتی است که در لایه های عمیق و عناصر محوری جهان اجتماعی (ویژگی های ذاتی) رخ می دهند. یعنی تغییراتی که در باورها (عقاید) بنیادین و اصلی و آرمان ها و ارزش های کلان اجتماعی رخ می دهد... تغییرات عمیق از نوع تغییراتی است که **میان** جهان های اجتماعی مختلف اتفاق می افتد و اینگونه تغییرات موجب تغییر هویت جهان اجتماعی و تبدیل آن به جهان اجتماعی متفاوتی می شود.

مثال از تغییرات عمیق: تغییر در باورها و ارزش های هستی شناسانه/ انسان شناسانه/ معرفت شناسانه

به عنوان نمونه: با ظهور اسلام؛ عقاید و ارزش های بنیادین جامعه جاهلی عرب نابود شد.

بطور کلی: هر جهان اجتماعی با تغییر عقاید و ارزش های کلان خود، تغییر هویتی یافته و به جهان اجتماعی متفاوتی تبدیل می شود..

نکته: جهان های اجتماعی بر اساس عقاید و ارزش های کلان خود؛ متفاوت و متنوع هستند.

تاریخ (سرگذشت و سرنوشت) جهان های اجتماعی مختلف

در بحث فوق؛ به این سؤال که آیا جهان های اجتماعی (جوامع و کشورها) متفاوت و متنوع هستند؟؟ به اینصورت پاسخ دادیم که: **بله جهان های اجتماعی متفاوت و متنوع اند به دو دلیل مشخص: الف) بدلیل تنوع آگاهی/معرفت/اراده و اختیار انسانها (ب) بدلیل تفاوت در عقاید و ارزش های کلان**

در بحث پیش رو؛ سؤال جدیدی به اینصورت مطرح می شود که: آیا جهان های اجتماعی در مسیر رشد و تحول خود راه های متفاوتی را در پیش می گیرند یا اینکه همه آنها مسیر واحدی را می بایست طی کنند؟؟

سؤال را به این شکل هم می توان مطرح کرد: آیا جهان های اجتماعی؛ تاریخ (سرگذشت و سرنوشت) یکسانی دارند؟ یا اینکه هر جامعه تاریخ و سرنوشت خاص خودش را دارد و خواهد داشت؟

در راستای پاسخ به این سؤال؛ دو دیدگاه وجود دارد

الف) نگرش تک خطی (ب) نگرش چند خطی

الف) نگرش تک خطی: عده ای از جامعه شناسان معتقدند؛ همه جهان های اجتماعی شبیه یکدیگرند و بر همین اساس مسیر یکسانی را طی می کنند. همه جوامع علیرغم تفاوت های ظاهری، در اصل از یک نوع هستند (شبیه یک نوع موجود زنده هستند) و تفاوتشان صرفاً در این است که برخی از جوامع در مراحل کودکی رشد و پیشرفت هستند و برخی در مراحل بزرگسالی. در این دیدگاه؛ همه جوامع در یک خط قرار می گیرند؛ برخی از آنها در این مسیر واحد؛ پیشرفته ترند و برخی عقب مانده اند. جوامعی که به لحاظ تاریخی عقب مانده اند می بایست جوامع پیشرفته را الگوی خود قرار دهند.

توضیح تکمیلی: نگرش تک خطی: همه جهان های اجتماعی (غربی/ شرقی/ مسلمان/ غیر مسلمان) علیرغم تفاوت های ظاهری که با هم دارند؛ در اصل از یک نوع اند و می بایست مسیر یکسانی را طی کنند.. اصولاً مسیر تکامل و توسعه جوامع مختلف؛ یکسان است؛ همان مسیری که جوامع توسعه یافته غربی می روند. فلذا سایر جوامع نیز می بایست همان مسیری که جوامع متجدد غربی می روند را الگو و نصب العین خود قرار دهند. (تقلید از جوامع متجدد غربی)

www.my-dars.ir

جوامع عقب مانده و ابتدایی

جوامع در حال رشد

جهان متجدد (جهان غرب)

ب) نگرش چند خطی: عده دیگری از جامعه شناسان معتقدند؛ جهان های اجتماعی متنوع اند. هر جهان اجتماعی؛ فرهنگ و تمدن مناسب و خاص را بوجود می آورد و بر اساس فرهنگ و تمدن خود؛ مسیر خاص خود را برای تکامل و توسعه می پیماید. برخی فرهنگ ها و تمدن ها زمان طولانی تری دوام می آورند و برخی دیگر پس از مدتی از بین می روند. بر همین اساس؛ مردم شناسان از جهان های اجتماعی مختلفی مانند: غرب- اسلام- چین - هند و ... یاد می کنند.

بدین ترتیب؛ بر عکس نگرش تک خطی؛ مسیر واحدی برای تکامل و توسعه جهان های اجتماعی مختلف وجود ندارد. بلکه هر جهان اجتماعی بر اساس باورها و ارزش های کلان خود؛ مسیر خاص را برای تکامل و توسعه؛ طی خواهد نمود(هر جامعه ای بر اساس باورها/ ارزش ها/ سرمایه های طبیعی/ انسانی و خودش؛ می بایست الگوی تکامل و توسعه مناسب و مختص خودش را داشته باشد).

در دیدگاه چند خطی : جهان های اجتماعی مختلف با روابط متقابلی که دارند؛ می توانند از تجارب یکدیگر استفاده کنند، اما هیچیک از آنها نمی توانند همزمان هم هویت خود را حفظ کند و هم از جامعه دیگری الگوبرداری و تقلید کند.

جهان اجتماعی زنده و سالم: جامعه ای است که فعالانه با جهان اطراف خود ارتباط برقرار می کند. مطابق با نیاز خود از دستاوردهای جهان های اجتماعی مختلف بهره می برد، در صورتی که لازم باشد؛ تغییراتی در آنها داده و سپس از آنها استفاده می کند.

نکته : تفاوت میان جوامع از نوع تفاوت های ذاتی (لایه های عمیق) است. یعنی تفاوت آنها در باورها و ارزش های کلان اجتماعی است. لذا هر جهان اجتماعی بر اساس فرهنگ و هویت خود؛ مسیر مناسب و مختص خودش را طی می نماید.

جمع بندی نهایی : تنوع در آگاهی و معرفت انسانها منجر به تنوع باورها و ارزش های کلان اجتماعی می شود. این تنوع ها موجب شکل گیری جهان های اجتماعی متنوع می شوند که بر اساس نگرش چند خطی هر کدام از جوامع با حفظ هویت و اصالت خود؛ ضمن ارتباط فعال با دیگر جوامع؛ مسیر تکامل و توسعه متناسب و مختص خود را خواهند داشت.

